



RZECZNIK PRAW OBYWATELSKICH

Warszawa,

Adam Bodnar

XI.816.3.2015.WS

**Pani
Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej**

Jako Rzecznik Praw Obywatelskich stojący na straży przestrzegania wolności i praw człowieka i obywatela w Polsce, odpowiedzialny również za wykonywanie zadań niezależnego organu do spraw równego traktowania, szczególną uwagę poświęcam działaniom władz publicznych, mającym na celu **zapewnienie nauczania języków mniejszości narodowych i etnicznych, a także historii, geografii i kultury mniejszości.**

Jedną z podstawowych gwarancji korzystania z prawa do nauczania własnego języka, kultury czy historii jest zapewnienie społecznościom mniejszościowym dostępu do podręczników i materiałów edukacyjnych z tych przedmiotów, dostosowanych do aktualnej podstawy programowej. Tymczasem do mojego Biura od lat wpływają skargi, z których wynika, że podręczniki takie nie powstają, a nauczyciele zmuszeni są prowadzić zajęcia według własnych, autorskich programów nauczania. Ostatnia taka skarga, sporządzona przez Przewodniczącego Rady Rodziców Międzyszkolnego Zespołu Nauczania Mniejszości Ukraińskiej w Warszawie, przesłana została także Pani Minister z datą 8 kwietnia 2019 r.

Powyższy problem, również w kontekście podręczników do nauki języka ukraińskiego jako języka mniejszości, poruszyłem już w wystąpieniu generalnym, skierowanym do Pani Minister w dniu 11 lutego 2016 r. (ozn.: XI.813.1.2016). W odpowiedzi z dnia 1 marca 2016 r. (ozn.: DJE-WOKO.440.2.2016.) Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Edukacji Narodowej poinformował mnie, że w przypadku podręczników do nauki języka ukraińskiego nie został przyjęty żaden plan wydawniczy, a organizacje mniejszości ukraińskiej, z przyczyn finansowych, nie są w stanie takich podręczników przygotować we własnym zakresie. W tej sytuacji Ministerstwo Edukacji Narodowej zadeklarowało, że podejmie starania, aby pozyskać autorów podręczników w ramach umów ze szkołami wyższymi lub na podstawie ogłaszanych w tym celu konkursów. Według mojej wiedzy, resort edukacji zwrócił się wówczas do uniwersytetów i szkół wyższych

z propozycją opracowania podręczników do nauki języka ukraińskiego i nauki w tym języku¹. W 2018 r., w związku z wprowadzaniem reformy programowej do szkół, dalsze działania w tym zakresie zostały wstrzymane do czasu zakończenia prac legislacyjnych nad nową podstawą programową. Niestety, pomimo opracowania nowej podstawy programowej do dnia dzisiejszego sytuacja dzieci ukraińskiej mniejszości narodowej, a także innych mniejszości korzystających z prawa do nauki własnego języka, historii, geografii i kultury, nie uległa zmianie.

Pragnę przypomnieć, że zgodnie z postanowieniami Europejskiej karty języków regionalnych lub mniejszościowych, przyjętej w Strasburgu w dniu 5 listopada 1992 r. i ratyfikowanej przez Polskę w dniu 12 lutego 2009 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 137, poz. 1121, dalej: Karta), Polska jest zobowiązana do udostępniania oświaty w językach mniejszościowych i języku regionalnym na poziomach przedszkolnym, podstawowym i średnim oraz do podjęcia kroków w celu zapewnienia nauczania historii i kultury, które mają swoje odzwierciedlenie we wspomnianych językach (odpowiednio art. 8 ust. 1 pkt a(I), b(I) i c(I) oraz pkt g Karty). Aby nauczanie języków mniejszościowych oraz nauka w tych językach w ogóle były możliwe, państwo musi zabezpieczyć niezbędne środki finansowe na ten cel, a także zapewnić odpowiednią kadrę pedagogiczną i pomoce naukowe, na co wyraźnie wskazano w pkt 87 Raportu wyjaśniającego do Karty². **Brak efektywnego systemu wydawania i dystrybucji podręczników i materiałów edukacyjnych świadczyć zatem może o naruszaniu przez Polskę zobowiązań wynikających z Karty.**

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 13 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2018 r. poz. 2179, z późn. zm.), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o poinformowanie Rzecznika o dotychczasowych efektach działań podejmowanych przez resort edukacji w celu zapewnienia uczniom dostępu do podręczników języka ukraińskiego. Proszę również o udostępnienie kopii odpowiedzi udzielonej przez resort edukacji na przywołaną wyżej skargę Przewodniczącego Rady Rodziców Międzyszkolnego Zespołu Nauczania Mniejszości Ukraińskiej w Warszawie.

¹ Informacja taka podana została do publicznej wiadomości podczas posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych Sejmu RP w dniu 11 maja 2016 r.

² <http://mniejszosci.narodowe.mswia.gov.pl/mne/prawo/europejska-karta-jezyk/europejska-karta-jezyk/6778,Raport-wyjasniajacy-do-Europejskiej-karty-jezykow-regionalnych-lub-mniejszosciow.html>